

صدور گاز مجانی به ترکیه تاوان کدام فساد اقتصادی است؟!

بیژن زنگنه روز گذشته در جمع خبرنگاران درخصوص جریمه 9/1 میلیارد دلاری ایران در فروش گاز به ترکیه اظهار کرد...

بیژن زنگنه روز گذشته در جمع خبرنگاران درخصوص جریمه 9/1 میلیارد دلاری ایران در فروش گاز به ترکیه اظهار کرد: رأی دیوان بین‌المللی داوری در سال 1391، کاهش 12 درصدی قیمت قرارداد گاز صادراتی ایران به ترکیه بود که آنکارا نسبت به آن اعتراض کرد؛ ترکیه پس از این رأی، بار دیگر شکایت کرد که بر اساس این شکایت، آنها خواستار کاهش 25 درصدی برای کیفیت گاز صادراتی و 5/37 درصد برای قیمت گاز شدند.

وزیر نفت با بیان اینکه «مجموع درخواست ترکیه برای کاهش قیمت و کیفیت گاز صادراتی 5/62 درصد بود» گفت: این موضوع مربوط به سال 1391 است که در دیوان بین‌المللی داوری ثبت شده است.

وی افزود: پس از سال‌ها بحث و مذاکره، این میزان (5/62 درصد) به 13 درصد کاهش یافت و دلیل حکم دیوان بین‌المللی داوری برای کاهش 13 درصدی قیمت گاز صادراتی ایران به ترکیه این بود که قیمت گاز ایران از گاز روسیه بالاتر بود.

دادن گاز مجانی به ترکیه

جریمه محسوب نمی‌شود!

زنگنه تصریح کرد: زمان اجرایی شدن این حکم (کاهش 13 درصدی)، 9 ماه بعد از درخواست ترکیه تعیین شد و این موضوع سبب شد که ما مبالغی را که به ازای گاز از ترکیه دریافت کردیم به آنها بدهکار شویم.

این عضو کابینه دولت یازدهم سرانجام ناچار به بیان به یک حقیقت تلخ شد و اعتراف کرد: به دلایل گفته شده، هم‌اکنون به ازای صادرات گاز به ترکیه بر اساس آنچه داوری اعلام کرده، پولی دریافت نمی‌کنیم، این به معنای جریمه نیست.

وزیر نفت با بیان اینکه این موضوع در واقع اصلاح قیمت است که در قراردادها طبیعی است! گفت: با تلاش همکاران، میزان درخواست ترکیه از 5/62 درصد به 13 درصد یعنی به حداقل رسید.

وزیر نفت در تلاشی تأسف‌بار می‌کوشد صادرات گاز مجانی به ترکیه را یک اصلاح قیمتی (!) جلوه دهد. با این حال اظهارات دیرهنگام زنگنه در شرایطی مطرح گردیده است که تا مدت‌ها جریمه ایران از اساس انکار می‌شد ولی سرانجام بهمن ماه 94، وزیر نفت نیز با تأیید رأی دیوان بین‌المللی داوری درباره شکایت ترکیه در واکنش به ادعای غرامت 2 میلیارد دلاری آنها گفت: «این رأی با آن چیزی که ترکیه به دنبال آن بوده، متفاوت است. رقم جریمه ایران محرمانه و ناچیز است»؛ امروز هم زنگنه هر چند زیر بار واقعیت نمی‌رود، اما سرانجام این مردم ایران هستند که باید از منابع و سرمایه‌های خود هزینه فسادهای اقتصادی جریانی خاص را بپردازند.

ریشه شکایت ترکیه

ماجرای این قرارداد به سال 1996 باز می‌گردد که ایران و ترکیه یک قرارداد گازی 25 ساله منعقد کردند. قراردادی که بر اساس آن ایران متعهد شد سالانه 10 میلیارد متر مکعب گاز به شرکت بوتاش ترکیه تحویل دهد. اما سال 2009، ایران با تکیه بر بند Take or pay در قرارداد مزبور مبنی بر لزوم تحویل سالانه 20 میلیارد متر مکعب گاز به ترکیه و لزوم پرداخت خسارت از هر یک از طرفین که قادر به تحویل یا دریافت این میزان گاز نباشند، از ترکیه شکایت کرد.

در دادگاه مربوط به این شکایت ترکیه که نتوانسته بود گاز مورد تعهد خود را از ایران تحویل بگیرد به پرداخت 600 میلیون دلار جریمه محکوم شد. پس از آن نوبت به شکایت ترکیه رسید. شرکت بوتاش در ژانویه سال 2012 میلادی دو شکایت در زمینه نامطمئن بودن شرکت ملی گاز ایران در تحویل گاز و کاهش قیمت گاز به دلیل تجاری بودن؛ به دیوان داوری بین‌المللی ارائه کرد. در همان زمان مسئولان ترکیه اعلام کردند که به دنبال گرفتن 2 میلیارد دلار خسارت از ایران هستند. اما ترکیه ای‌ام‌ای و سرمایه‌ها بهانه اصلی را از جای دیگر به دست آورده

بودند.

باز هم ردپای «کرسنت»؛

همانطور که از موضوع محوری شکایت ترکیه پیداست، این غرامت سنگین درخواست شده، نتیجه یک فساد بزرگ اقتصادی دیگر بود؛ فساد کرسنت. «در اواخر دولت اصلاحات قراردادی در مورد منابع گازی ملت ایران، به مدت 25 سال با شهروند یکی از کشورهای کوچک منطقه یعنی امارات تحت عنوان قرارداد «کرسنت» منعقد می‌شود و طبق این قرارداد ایران متعهد می‌شود تا 25 سال؛ بین 500 تا 800 میلیون متر مکعب به این کشور منابع صادر کند، به گونه‌ای که تا 7 سال بر مبنای 17 دلار و بعد از آن تا 40 دلار قیمت منابع ما می‌تواند افزایش یابد. این در حالی بود که همزمان ایران با ترکیه قراردادی مشابه با قیمت 150 دلار منعقد کرده بود.» به همین دلیل در کنار به یغما دادن سرمایه کشور با دلالتی جریانی خاص در وزارت نفت، از سوی دیگر ترکیه بابت اینکه قیمت گاز منطقه «ای است و قیمت صادرات گاز ایران به کرسنت بسیار پایین است، از ایران در نهاد داوری بین‌المللی شکایت کرد.

علیرضا زاکانی یکی از کسانی که به طور ویژه روی پرونده کرسنت کار کرده است، سال گذشته و در جلسه «ای که نماینده وزارت نفت برای مناظره حاضر نشد، اظهار داشت: ما وقتی گاز را فروختیم قیمت آن 20 درصد قرارداد ما با سایر کشورها بوده است و از طرفی 26 درصد قیمتی بوده که امارات از قطر گاز می‌خریده و یک سیزدهم قیمتی بوده که روسیه به اروپا گاز می‌داده است؛ بله، ما می‌دانیم که مؤلفه‌های مختلف در قیمت گذاری دخیل هستند اما هیچ کدام از این مؤلفه‌ها نمی‌توانستند باعث چنین قیمت گذاری پایینی شوند.

بنابراین از یک سو گاز کشور با قیمتی بسیار پایین در قالب قرارداد کرسنت از سوی عده «ای به خارجی‌ها فروخته شد و از سوی دیگر زمینه برای شکایت ترکیه به بهانه گرانفروشی گاز از طرف ایران فراهم گردید. نتیجه دیپلماسی هوشمندانه!

سعید جلیلی، دبیر سابق شورای عالی امنیت ملی و نماینده فعلی رهبر انقلاب در این شورا اردیبهشت امسال پس از اظهارات برخی مدیران نفتی، خطاب به مسئولان دولت یازدهم گفت: در زمان دولت نهم پرونده کرسنت به دادگاه می‌رود و ایران پیگیری می‌کند که این پرونده فساد دارد و خسارت به کشور وارد می‌کند. جالب اینکه خود آقای روحانی هم در آن زمان می‌گوید در این قرارداد فساد وجود دارد ولی سال 92 عوامل این قرارداد در دولت یازدهم مسئولیت می‌گیرند و به همین علت ایران در دادگاه محکوم می‌شود چون به بالاترین متهم این فساد بالاترین پست در دولت داده می‌شود. بعد همین افراد مدعی می‌شوند که این قرارداد را نگذاشتند اجرا شود.

دولت باید واقعیات را به مردم بگوید و توضیح دهد که چرا چند ماه قبل ترکیه علیه ایران شکایت کرد که ایران به کشورهای دیگر ارزان‌تر گاز فروخته و بر این اساس ایران محکوم شد که 5/13 درصد قیمت فروش خود را کاهش دهد و برای سال‌های بعد یک میلیارد و 875 میلیون دلار خسارت پرداخت کند؟ بر اساس حکم دادگاه جریمه ایران از بهمن ماه 95 اجرایی شده و به همین خاطر به عنوان جریمه، مجانی به ترکیه گاز صادر می‌کنیم. آیا این دیپلماسی هوشمندانه است؟

سرانجام این ملت مظلوم ایران است که باید در هر قرارداد خسارت‌باری، هزینه فساد مدیران دلال‌صفت را به دوش بکشد و سنگینی مدیران فاسد را بر گرده خود تحمل کند. معلوم نیست تا کی باید این مدیران در مسند قدرت و در مراکز حساس حضور داشته باشند و زمان محاکمه آنان چه وقت فرا می‌رسد؟